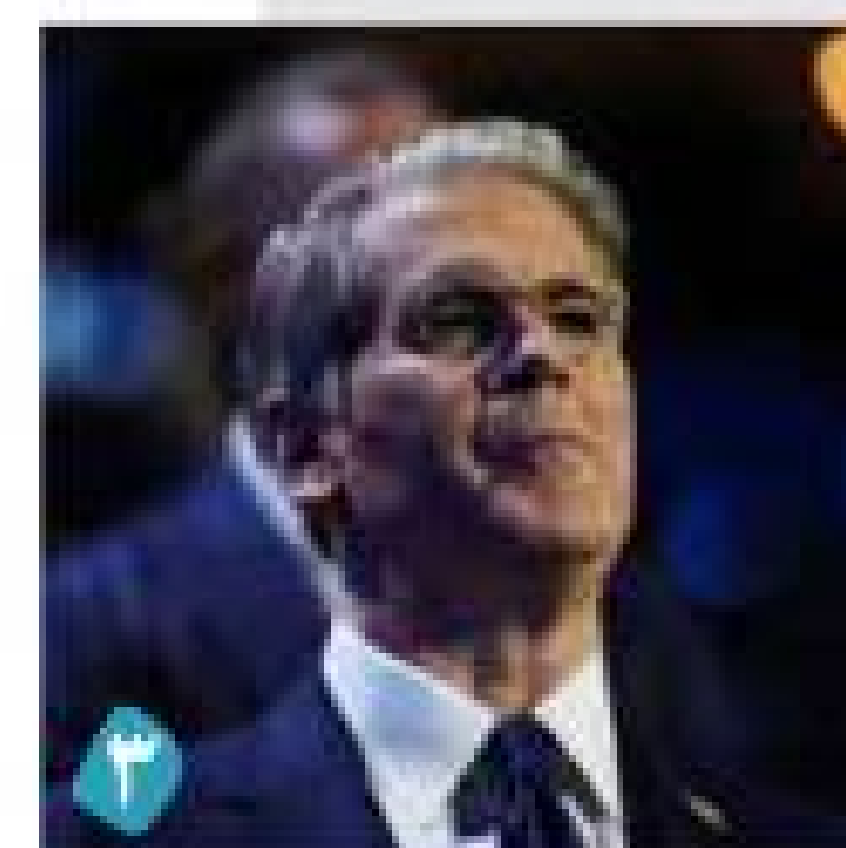

یادداشت

مهر ۱۰ هزار دلاری
و آلرژی ۱۰ هزار تومانی

رحمان سعادت

اقتصاددان و عضو هیات علمی دانشگاه سمنان

قیمت دلار و جهش های ارزی، قصه تکراری هر سال کشور است؛ از وعده مهر دلار چهار هزار تومانی در دوران جهانگیری تا سیاست مهر ده هزار دلاری همتی، این ماجرا طی یک دهه گذشته بارها تکرار شده است. جهش نرخ ارز در هفته گذشته و رسیدن آن به مرز ۲۷۰ هزار تومان، سبب شد رئیس بانک مرکزی از فروش اختصاصی ده هزار دلار به هر شهروند ایرانی خبر دهد. پیام این تصمیم آن بود که برخلاف شایعات، منابع ارزی کشور با کمبود مواجه نیست و بانک مرکزی از ذخایر کافی برای مدیریت بازار برخوردار است. دکتر همتی تأکید کرده است که بانک مرکزی توانایی کنترل و مهار بازار ارز را دارد. اما فلسفه این سیاست چیست و چه پیامدهای مثبت و منفی ای می تواند داشته باشد؟

در شرایط اضطراری و کوتاه مدت، چنین اقدامی می تواند هوشمندانه باشد؛ زیرا از یک سو، پیام فراوانی ارز را به بازار منتقل می کند و از سوی دیگر، تقاضای مؤثر را محدود نگه می دارد. بخش بزرگی از مردم توان مالی خرید تمام سهمیه ارزی خود را ندارند. برای مثال، یک خانواده چهار نفره برای خرید سهمیه اعضای خود باید بیش از پنج میلیارد تومان بپردازد؛ رقمی که برای بسیاری از خانوارها امکان پذیر نیست. البته احتمال اجاره کارت ملی از سوی سرمایه داران وجود دارد، اما نظارت بر معاملات و محدودیت های نقل و انتقال می تواند این روند را کنترل کند. افزون بر این، طولانی کردن فرایند فروش، فرصتی برای تأمین منابع ارزی از طریق دیپلماسی اقتصادی و تجاری فراهم می آورد. باین حال، پرسش اساسی این است که این سیاست تا چه زمانی دوام می آورد؟ بر اساس نظریه انتظارات عقلایی، اگر فروش مستمر ارز به کاهش منابع ارزی منجر شود، احتمال وقوع «فراجاهش» نرخ ارز وجود دارد. بنابراین، این سیاست باید موقت و همراه با اقدامات مکمل باشد.

ادامه در صفحه ۲

تیمور رحمانی، اقتصاددان در گفتگو با تازه های اقتصاد تحلیل کرد

تورم سازان پنهان اقتصاد ایران

« همه تقصیرها گردن بانک مرکزی نیست

« ارز ارزان و تسهیلات ارزان، زمینه ساز رانت هستند

« مهر پایدار تورم بدون اصلاح ریشه های مالی ممکن نیست

« ریشه تورم ایران را باید فراتر از تحریم و جنگ جست و جو کرد

« ناترازی بانک ها را نمی توان جدا از تکالیف تحمیلی بررسی کرد

معماری فناوری اطلاعات بانک ها بازنگری شود

تحول دیجیتال در بانک ها فراتر از توسعه خدمات غیر حضوری و استفاده از فناوری های جدید است و به بازنگری در معماری فناوری اطلاعات، مدیریت ریسک و شیوه اداره کسب و کار نیاز دارد. در این میان، یادشکنندگی دیجیتال به عنوان رویکردی برای یادگیری از اختلال ها و تقویت توان بانک در مواجهه با بحران ها اهمیت پیدا می کند.

افزایش هزینه های دولت با قطع سی ان جی

احسان جان محمدی، با اشاره به افزایش مصرف سی ان جی در کشور اظهار کرد: مصرف روزانه این سوخت از حدود ۱۴٫۸ میلیون مترمکعب تا ۱۵ شهريور، با اجرای سیاست های قیمتی دولت و اعمال محدودیت های کارت سوخت در برخی استان ها، به حدود ۱۸٫۵ میلیون مترمکعب رسیده و طی حدود یک ماه، روزانه نزدیک به ۳٫۷ میلیون مترمکعب به مصرف سی ان جی افزوده شده است.

مهار ۱۰ هزار دلاری و آلرژی ۱۰ هزار تومانی

ادامه یادداشت یک همتی از جلوگیری از ورود اقتصاد به دوره‌ای از تورم سنگین سخن گفته است. مهار دلار در محدوده ۲۷۰ هزار تومان می‌تواند مانعی در برابر تشدید انتظارات تورمی باشد، اما به‌تنهایی کافی نیست و به انسجام سیاست‌های اقتصادی نیاز دارد.

در چنین شرایطی، باید از تعصبات حزبی و گروهی پرهیز کرد. متهم کردن سیاستگذار به ارزیابی، بدون بررسی دقیق ابعاد سیاست، لزوماً نقدی سازنده نیست. فروش سهمیه‌ای ارز را می‌توان نوعی توزیع قطره‌چکانی و مدیریت‌شده دانست؛ سیاستی که شاید در نبود آن، نرخ دلار از مرز ۳۰۰ هزار تومان نیز عبور می‌کرد. برخی نمایندگان مجلس نیز به‌جای نقد سیاست‌ها، به نقد خود شخصیت سیاست‌گذار روی آورده‌اند؛ رویکردی که می‌تواند برخلاف منافع ملی باشد. در شرایط کنونی، همه باید از اجرای سیاست‌های صحیح و مؤثر استقبال کنند، فارغ از آنکه مجری آن چه فرد یا نهادی باشد. همکاری دولت و شهرداری تهران در زمینه کنترل قیمت کالاهای اساسی، فارغ از ارزیابی ادعای شهرداری درباره مهار تورم، نمونه‌ای از ضرورت هم‌افزایی نهادی است. باید از شدت آلرژی‌های سیاسی و اقتصادی کاست و اجازه نداد اختلافات جناحی مانع اجرای سیاست‌های مؤثر شود.

اقتصاد کشور اکنون در وضعیتی اضطراری قرار دارد؛ وضعیتی شبیه بدن فردی که سیستم ایمنی آن تضعیف شده و حتی یک عفونت کوچک می‌تواند پیامدهای بزرگی داشته باشد. در این شرایط، دو آلرژی اقتصادی باید جدی گرفته شوند. نخست، فساد اقتصادی است. مردمی که زیر فشار تحریم‌ها و دشواری‌های معیشتی قرار دارند، انتظار دارند بار مشکلات عادلانه توزیع شود. مشاهده فساد و سوءمدیریت در سطوح کلان می‌تواند همراهی جامعه را به نارضایتی و خشم تبدیل کند. دوم، سیاست‌های نادرست اقتصادی است. در شرایط کنونی، ظرفیت جامعه برای تحمل خطاهای سیاست‌گذاری کاهش یافته است؛ بنابراین، مدیران ارشد اقتصادی باید بدانند که اکنون زمان آزمون‌وخطا نیست. با مقابله جدی با فساد، پرهیز از تصمیم‌های اقتصادی نادرست و تقویت بنیه اقتصاد کشور، می‌توان امیدوار بود که نرخ دلار در مسیری قابل‌کنترل حرکت کند و در محدوده‌ای معقول تثبیت شود.

پرداخت ۱۶۰ همت به عروس و دامادها

از ابتدای سال جاری تا ۱۹ مهرماه بیش از ۱۹۰ همت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و فرزندآوری به ۸۰۴ هزار و ۲۲۰ نفر از متقاضیان توسط شبکه بانکی پرداخت شده است.

به گزارش بانک مرکزی، از ابتدای سال تا ۱۹ مهرماه ۱۴۰۵ بالغ بر ۴۷۷ هزار و ۶۰۷ نفر از متقاضیان، تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج به مبلغ ۱۶۰۳ همت دریافت کرده‌اند.

همچنین در این بازه زمانی بالغ بر ۳۲۶ هزار و ۶۱۳ نفر از متقاضیان تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری را به مبلغ ۳۰۵ همت دریافت کرده‌اند.

لازم به ذکر است، بانک مرکزی پیش از این، مبلغ کلی و سقف فردی تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و فرزندآوری و سهمیه هر بانک در سال جاری را به شبکه بانکی ابلاغ کرده بود.

بر اساس این ابلاغیه در سال جاری ۴۳۵ همت تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و فرزندآوری پرداخت می‌شود که از این میزان ۳۵۰ همت برای تسهیلات قرض‌الحسنه ازدواج و ۸۵ همت برای تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری است.

تورم سازان پنهان اقتصاد ایران

ابزار ناکافی بانک مرکزی برای مهار تورم

رحمانی در ارزیابی انتقادات درباره عملکرد بانک مرکزی می‌گوید، این ادعا که بانک مرکزی هیچ اقدامی انجام نمی‌دهد، بدون بررسی محدودیت‌های این نهاد قابل انکا نیست. به اعتقاد او، بخش مهمی از عوامل ایجادکننده تورم خارج از اختیار مستقیم بانک مرکزی شکل می‌گیرند و نمی‌توان انتظار داشت این نهاد به‌تنهایی تمام مشکلات را برطرف کند. او افزایش نرخ بهره را نمونه‌ای از ابزارهای سیاست پولی می‌داند که اجرای آن می‌تواند با مقاومت برخی بنگاه‌ها و گروه‌های ذی‌نفع مواجه شود؛ به‌ویژه بخش‌هایی که به تسهیلات ارزان‌قیمت وابسته‌اند. این اقتصاددان در عین حال، مداخله ارزی را نیز راهکاری نامحدود و پایدار برای جلوگیری از افزایش نرخ ارز نمی‌داند. به باور او، فروش ارز در شرایط خاص می‌تواند در چارچوب مدیریت بازار انجام شود، اما جلوگیری دائمی از افزایش نرخ ارز از طریق عرضه مستمر منابع ارزی، راه‌حلی پایدار نیست. رحمانی در جمع‌بندی تأکید می‌کند که ارزیابی عملکرد بانک مرکزی باید با درنظرگرفتن محدودیت‌های موجود و مجموعه عوامل اثرگذار بر اقتصاد انجام شود. از نگاه او، مهار پایدار تورم مستلزم اصلاح ریشه‌های ایجاد تعهدات مالی، بازنگری در سازوکار تخصیص منابع و هماهنگی سیاست‌های مالی و پولی است؛ زیرا بدون اصلاح این ساختارها، فشارهای تورمی می‌توانند همچنان در اقتصاد ایران بازتولید شوند.

با نرخ بهره کمتر از نرخ متناسب با شرایط اقتصادی دریافت کنند، تفاوت نرخ‌ها برای آن‌ها امتیاز مالی ایجاد می‌کند. او این وضعیت را یکی از دلایل دشواری تصمیم‌گیری مستقل در حوزه پولی می‌داند و تأکید می‌کند که مسئولان بانک مرکزی، صرف‌نظر از اینکه چه افرادی باشند، با فشارهای ناشی از منافع گروه‌های برخوردار از ارز و تسهیلات ارزان‌قیمت مواجه خواهند بود.

حاصل مشکلات ساختاری و تکالیف تحمیلی

این اقتصاددان، اختلال در سازوکار قیمت‌گذاری و فاصله‌گرفتن نرخ بهره از شرایط واقعی اقتصاد را از مهم‌ترین ریسک‌های صنعت بانکداری می‌داند. به گفته او، مشکلات اقتصادی بنگاه‌ها نیز می‌تواند از طریق ناتوانی در بازپرداخت تسهیلات به ترازنامه بانک‌ها منتقل شود. رحمانی در عین حال تأکید می‌کند که بخشی از ناتوانی بانک‌ها به تکالیفی بازمی‌گردد که دولت و سایر نهادهای تصمیم‌گیر بر آن‌ها تحمیل می‌کنند. اگر بانک‌ها موظف به پرداخت تسهیلات با شرایط خاص باشند، بدون آنکه منابع و بازدهی متناسبی برای این تعهدات در نظر گرفته شده باشد، احتمال بروز عدم تعادل مالی افزایش می‌یابد.

به اعتقاد او، اضافه‌پرداخت بانک‌ها از منابع بانک مرکزی نیز در برخی موارد می‌تواند پیامد همپن عدم تعادل‌ها باشد و نباید آن را صرفاً رفتاری مستقل از سایر مشکلات ساختاری نظام بانکی تلقی کرد.

رحمانی همچنین طبقه‌بندی بانک‌ها را اقدامی بالقوه مفید می‌داند، زیرا بانک‌ها از نظر اندازه ترازنامه و توان مالی شرایط یکسانی ندارند. باین‌حال، به باور او، این اقدام به‌تنهایی برای حل مشکلات نظام بانکی کافی نیست و باید در کنار اصلاحات ساختاری و بهبود نظارت قرار گیرد.

پوشاندن آثار تورمی برخی تصمیمات مالی را فراهم کرده است. با محدودشدن این درآمدها، امکان تأمین تعهدات گذشته کاهش یافته و مشکلات ساختاری نمایان‌تر شده‌اند. به گفته رحمانی، این وضعیت را می‌توان در تعهدات نهادهایی مانند سازمان تأمین اجتماعی نیز مشاهده کرد. اگر شرکت‌های زیرمجموعه چنین نهادهایی بازدهی کافی نداشته باشند، منابع لازم برای ایفاء تعهدات آن‌ها به‌طور کامل تأمین نمی‌شود و فشار بیشتری بر منابع عمومی وارد خواهد شد. او همچنین معتقد است این مسئله به نظام بانکی محدود نیست. هر نهادی که تعهداتی بیش از توان مالی خود ایجاد کند و در صورت ناتوانی از ایفاء آن‌ها به حمایت دولت نیاز داشته باشد، می‌تواند به یکی از مجاری انتقال فشار مالی به دولت و در نهایت تشدید مشکلات اقتصادی تبدیل شود. رحمانی در همین چارچوب، تعدد نهادهای تصمیم‌گیر و خارج‌بودن بخشی از حمایت‌ها و تعهدات مالی از بودجه عمومی را از عواملی می‌داند که ارزیابی دقیق سیاست مالی را دشوار می‌کند. از نظر او، برای شناخت منشأ تورم باید علاوه بر ارقام رسمی بودجه، آثار تصمیماتی مانند قیمت‌گذاری دستوری، تسهیلات ترجیحی و تخصیص منابع ارزان‌قیمت نیز بررسی شود.

منشأ فشار سیاسی بر بانک مرکزی

رحمانی با اشاره به جایگاه بانک مرکزی در اقتصاد ایران، معتقد است سیاست‌های ارزی و نرخ بهره به دلیل امکان ایجاد رانت، همواره در معرض فشارهای سیاسی و اقتصادی قرار دارند. هنگامی که ارز با نرخی پایین‌تر از سطح متناسب با شرایط بنیادی اقتصاد عرضه می‌شود، افرادی که به این ارز دسترسی دارند از امتیاز اقتصادی برخوردار می‌شوند. در بازار پول نیز اگر برخی بنگاه‌ها بتوانند تسهیلاتی

تیمور رحمانی، اقتصاددان و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، با تأکید بر اینکه اقتصاد ایران با کاهش تدریجی رفاه عمومی مواجه است، معتقد است ریشه تورم‌های بالا و ماندگار کشور را باید فراتر از شوک‌های مقطعی و تحریم‌ها، در ساختار تصمیم‌گیری مالی، تعهدات انباشته‌شده و آنچه او «دستور خرج» می‌نامد، جست‌وجو کرد.

رحمانی با تفکیک مفهوم فروپاشی اقتصادی از کاهش سطح رفاه توضیح می‌دهد که ادامه فعالیت بخش‌های مختلف اقتصاد به معنای مصون‌ماندن جامعه از آسیب‌های اقتصادی نیست. به گفته او، رشد اقتصادی منفی به معنای کوچک‌شدن اقتصاد و کاهش ظرفیت ایجاد رفاه است و تورم نیز با کاهش قدرت خرید، فشار مضاعفی بر خانوارها وارد می‌کند. از این منظر، حتی اگر فعالیت‌های اقتصادی متوقف نشوند، تداوم تورم و رشد ضعیف می‌تواند به فرسایش تدریجی رفاه عمومی منجر شود.

تورم مزمن؛ فراتر از شوک‌های مقطعی

این اقتصاددان معتقد است تمرکز بر عبور یا عدم عبور تورم از مرز ۱۰۰ درصد، مسئله اصلی اقتصاد ایران نیست. به باور او، هنگامی که تورم به سطوح بسیار بالا می‌رسد، آثار آن بر معیشت مردم، فعالیت بنگاه‌ها و چشم‌انداز سرمایه‌گذاری اهمیت بیشتری از عبور از یک مرز آماری مشخص دارد.

رحمانی با اشاره به تداوم تورم‌های بالا در اقتصاد ایران، تأکید می‌کند که نمی‌توان چنین وضعیتی را صرفاً با افزایش هزینه‌های تولید یا شوک‌های مقطعی توضیح داد. از نظر او، شوک‌های هزینه‌ای ممکن است در کوتاه‌مدت سطح قیمت‌ها را افزایش دهند، اما تداوم تورم‌های بسیار بالا به سازوکارهای عمیق‌تری در سیاست‌گذاری مالی و پولی مربوط است.

وی برای توضیح این موضوع به تجربه شوک نفتی سال ۱۹۷۳ اشاره می‌کند و معتقد است افزایش شدید قیمت نفت در آن مقطع، به‌تنهایی به تورم‌های بسیار بالا و ماندگار در اقتصادهای صنعتی منجر نشد.

«دستور خرج» و چگونگی ایجاد تورم

رحمانی یکی از عوامل اصلی تداوم تورم در ایران را «دستور خرج» می‌داند؛ مفهومی که به گفته او، تنها به هزینه‌های ثبت‌شده در بودجه عمومی محدود نیست، بلکه مجموعه تصمیماتی را در بر می‌گیرد که برای نهادهای مختلف تعهدات مالی ایجاد می‌کنند.

به اعتقاد این اقتصاددان، هنگامی که دولت یا سایر نهادهای تصمیم‌گیر، بانک‌ها را به پرداخت تسهیلات برای پروژه‌ها یا فعالیت‌های مشخص ملزم می‌کنند، در عمل منابع مالی را به مصارف خاص اختصاص می‌دهند؛ حتی اگر این تعهدات به‌طور مستقیم در بودجه عمومی منعکس نشده باشند.

رحمانی توضیح می‌دهد که ایجاد تقاضا بدون افزایش متناسب تولید، می‌تواند به افزایش قیمت‌ها منجر شود. بنابراین، اگر تصمیمات هزینه‌زا و تعهدات مالی بدون توجه به منابع پایدار تأمین مالی اتخاذ شوند، فشار تورمی افزایش خواهد یافت. مسئله تورم ایران را نباید صرفاً به عملکرد یک دولت یا یک دوره زمانی محدود کرد؛ زیرا بخشی از مشکلات کنونی، حاصل تصمیماتی است که طی چند دهه گذشته اتخاذ شده و آثار آن‌ها به‌تدریج آشکار شده است.

آشکارشدن مشکلات انباشته

این اقتصاددان با اشاره به نقش درآمدهای نفتی در اقتصاد ایران، معتقد است دسترسی به درآمدهای حاصل از منابع طبیعی در دوره‌هایی امکان تأمین بخشی از هزینه‌ها و

گزارش خبری

حساب‌های بانکی در مسیر شفافیت مالی

انباشت ۶۵۰ میلیون حساب بانکی، نگرانی‌هایی درباره حساب‌های اجاره‌ای و پول‌شویی به همراه داشته است. بانک مرکزی در کنار برخورد با تخلفات، سامانه «حسام» را برای ساماندهی حساب‌های مازاد راه‌اندازی کرده است که تاکنون بیش از ۱.۴ میلیون درخواست تعیین تکلیف در آن ثبت شده است. ۶۵۰ میلیون حساب بانکی، حاصل سال‌ها افتتاح حساب در بانک‌ها و مؤسسات اعتباری مختلف است؛ حساب‌هایی که هرکدام گاهی برای دریافت حقوق، گاهی برای استفاده از تسهیلات یا انجام معاملات ایجاد شده‌اند. حساب‌هایی که شاید موجودی چندانی نداشته باشند یا مدت زیادی از آخرین تراکنش آن‌ها گذشته باشد.

تعدد حساب‌های بانکی به‌خودی‌خود نشانه تخلف نیست. نگرانی بیشتر به حساب‌هایی مربوط می‌شود که کنترل عملی آن‌ها در اختیار اشخاص دیگری قرار گرفته است. برخی از صاحبان این حساب‌ها، آگاهانه حساب خود را در اختیار دیگران قرار می‌دهند، اما از نوع فعالیت انجام شده اطلاعی ندارند. سوءاستفاده از هویت مالی اشخاص گاهی بدون واگذاری حساب نیز اتفاق می‌افتد و افراد سودجو ممکن است با استفاده غیرمجاز از اطلاعات هویتی دیگران، حسابی به نام آن‌ها افتتاح کنند یا بدون اجازه به حساب موجودشان دسترسی پیدا کنند. موضوعی که عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، به تازگی به آن اشاره کرده و گفته است: «خیلی از مردم حساب‌هایی دارند که ممکن است از نحوه استفاده از آنها اطلاع نداشته باشند یا حتی از حساب آنها به صورت جعلی استفاده شده باشد».

حساب‌های اجاره‌ای نمونه‌ای از این موارد هستند؛ حساب‌هایی که صاحب آن‌ها در برابر دریافت وجه، امکان استفاده از حساب خود را در اختیار فرد دیگری قرار می‌دهد. پول‌شویی یکی از انگیزه‌های استفاده از حساب‌های اجاره‌ای است. وجوه حاصل از فعالیت‌های مجرمانه ممکن است پس از ورود به شبکه بانکی، از حساب‌های متعلق به اشخاص مختلف عبور کنند تا ارتباط آن‌ها با منشأ اولیه دشوارتر شناسایی شود.

حساب‌های خاموش و هزینه‌های پنهان

بسیاری از حساب‌های مازاد هیچ ارتباطی با فعالیت‌های غیرقانونی ندارند؛ اما صاحبانشان ممکن است سال‌ها برای استفاده یا بستن حساب مراجعه نکرده باشند. ثبت و به‌روزرسانی اطلاعات، نگهداری سوابق و اجرای کنترل‌های نظارتی، بخشی از منابع انسانی و عملیاتی بانک‌ها را درگیر می‌کند. البته هزینه نگهداری این حساب‌ها تنها متوجه شبکه بانکی نیست و صاحبان حساب برای شناسایی و بستن حساب‌های پراکنده خود ممکن است ناچار به مراجعه به شعب مختلف، صرف وقت و پرداخت هزینه رفت‌وآمد شوند.

از تشدید نظارت تا راه‌اندازی حسام

بانک مرکزی برای مقابله با مخاطرات ناشی از سوءاستفاده از حساب‌های بانکی، نظارت بر تراکنش‌های مشکوک و عملکرد شعب را افزایش داده و همزمان ساماندهی حساب‌های مازاد را در دستور کار قرار داده است. این نهاد ناظر، با راه‌اندازی سامانه «حسام» درصد رفع بخشی از این موانع برآمده است. هدف‌گذاری اعلام‌شده، کاهش تعداد حساب‌های بانکی از حدود ۶۵۰ میلیون به ۳۰۰ میلیون حساب طی دوره‌ای تقریباً دوساله است. همتی تأکید کرده که این برنامه به‌صورت تدریجی اجرا می‌شود و قرار نیست حساب‌های موردنیاز مردم حذف شوند.

آمار منتشرشده بانک مرکزی در ۱۹ مهرماه نشان می‌دهد از زمان رونمایی سامانه حسام، ۶۴ هزار و ۷۹۱ نفر به آن مراجعه کرده‌اند و درخواست تعیین تکلیف برای یک میلیون و ۴۴۶ هزار و ۸۵۱ حساب به ثبت رسیده است.

بست در بن بست؛ رویای فروپاشی بر باد رفت

● مقاومت در برابر فشار خارجی به معنای نبود مشکل نیست

یکی از عوامل مهم در ارزیابی وضعیت اقتصاد ایران، تجربه طولانی فعالیت در شرایط تحریم است. طی سال‌های گذشته، شرکت‌های ایرانی و شبکه تجارت خارجی کشور برای حفظ ارتباطات تجاری، تأمین مواد اولیه و فروش محصولات، مسیرهای متفاوتی را آزموده‌اند. این تجربه، ظرفیت سازگاری با محدودیت‌ها را افزایش داده است؛ هرچند استفاده از مسیرهای جایگزین معمولاً هزینه مبادله را بالا می‌برد و مشکلاتی در زمینه انتقال پول، بیمه، حمل‌ونقل و تسویه ایجاد می‌کند. گزارش روز ۹ اکتبر روزنامه واشنگتن‌پست نیز تصویری فراتر از ادعای فروپاشی فوری ارائه می‌دهد. بر اساس این گزارش، با وجود آنکه محاصره و فشارهای آمریکا صادرات نفت ایران را به‌شدت محدود کرده و هزینه‌های اقتصادی قابل‌توجهی به کشور تحمیل کرده است، ایران همچنان توانسته بخشی از فروش نفت و فعالیت‌های حمل‌ونقل خود را ادامه دهد. این گزارش در عین اشاره به تداوم فعالیت اقتصادی ایران، تأکید می‌کند که دولت آمریکا برای ادامه یک کارزار اقتصادی طولانی‌تر آماده می‌شود.

پاسخ بانک مرکزی به پیش‌بینی بست
وزیر خزانه‌داری آمریکا همچنین دوم شهریورماه با اشاره به عبور دلار از مرز ۲۰۰ هزار تومان، در پیامی مدعی شد که دلار ۳۰۰ هزار تومانی در راه است؛ اظهارنظری که می‌توانست به تشدید انتظارات افزایشی در بازار ارز دامن بزند. در مقابل، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی با تأکید بر کفایت منابع ارزی کشور اعلام کرد که بانک مرکزی برای مدیریت بازار و مقابله با التهاب‌ها آماده عرضه ارز است. این رویکرد در ادامه با اعلام برنامه عرضه حداکثر ۲ میلیارد دلار اسکناس و اجرای مرحله نخست عرضه یک میلیارد دلار از مسیر شعب منتخب بانک‌ها و صرافی‌های بانکی همراه شد. اگرچه نرخ دلار در روزهای بعد افزایش یافت، پیش‌بینی ۳۰۰ هزار تومانی بست تاکنون محقق نشده و نرخ بازار آزاد نیز پس از رسیدن به محدوده ۲۷۲ هزار تومان، به حدود ۲۶۵ هزار تومان عقب‌نشینی کرده است.

نوسانات یا رفع عوامل بنیادی فشار بر بازار ارز نیست. این تغییرات نشان می‌دهد که نوسانات بازار ارز را نمی‌توان صرفاً با یک پیش‌بینی سیاسی توضیح داد. انتظارات فعالان اقتصادی، میزان عرضه ارز، تقاضای تجاری و تحولات سیاسی هم‌زمان بر قیمت‌ها اثر می‌گذارند. از همین رو، افزایش نرخ دلار پس از اظهارات بست را نمی‌توان به‌تنهایی نشانه نزدیک شدن اقتصاد به فروپاشی دانست؛ همان‌طور که کاهش آن نیز به‌تنهایی برای اثبات ثبات پایدار بازار کافی نیست.

در همین چارچوب، عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی در واکنش به اظهارات بست در ۸ مهرماه گفت: جوجه را آخر پاییز می‌شمارند و در ۱۶ مهرماه نیز در واکنش به همان پیش‌بینی، خطاب به وزیر خزانه‌داری آمریکا گفت: سه روز بیشتر وقت نداری. این واکنش‌ها در حقیقت بر فاصله میان پیش‌بینی اعلام‌شده و وضعیت واقعی اقتصاد ایران تأکید داشت.

اوایل مهر ماه در حالی اسکات بست، وزیر خزانه‌داری آمریکا از فروپاشی قریب‌الوقوع اقتصاد ایران سخن گفت که حالا با پایان مهلت پیش‌بینی‌شده یعنی امروز ۱۹ مهرماه ۱۴۰۵، اقتصاد ایران با وجود فشار تحریم‌ها، محدودیت‌های تجاری و نوسانات بازار ارز، همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهد و ادعای مقام آمریکایی محقق نشده است.

بست روز ۲۷ سپتامبر ۲۰۲۶، برابر با ۵ مهرماه، در گفت‌وگو با شبکه فاکس نیوز مدعی شد که اقتصاد ایران احتمالاً ظرف دو هفته فرو خواهد پاشید و دلار به ۳۰۰ هزار تومان خواهد رسید. او این پیش‌بینی را به محدود شدن منابع نفتی قابل فروش ایران مرتبط کرد و مدعی شد که ایران به‌زودی چیزی برای مبادله با دیگر کشورها نخواهد داشت.

این اظهارات در شرایطی مطرح شد که دولت آمریکا سیاست فشار اقتصادی بر ایران را تشدید کرده و تلاش برای محدود کردن درآمدهای نفتی و دسترسی ایران به منابع مالی خارجی را در دستور کار قرار داده بود.

دلار عقب نشست

بازار ارز یکی از نخستین حوزه‌هایی بود که به اظهارات مقام آمریکایی واکنش نشان داد. همزمانی افزایش نگرانی‌های سیاسی با محدودیت‌های تجاری و ابهام درباره درآمدهای ارزی، به رشد نرخ دلار در بازار آزاد انجامید؛ به‌طوری که قیمت این ارز در ۱۲ مهرماه تا محدوده ۲۷۲ هزار تومان افزایش یافت.

با این حال، در ۱۹ مهرماه قیمت دلار در محدوده ۲۶۵ هزار تومان گزارش شد. به این ترتیب، نرخ دلار نسبت به سقف ثبت‌شده در هفته قبل حدود ۷ هزار تومان کاهش یافت؛ هرچند این عقب‌نشینی به معنای پایان

افزایش هزینه‌های دولت با قطع سی‌ان‌جی

میلیون مترمکعب است، در حالی که تولید روزانه گاز کشور حدود ۸۰۰ میلیون مترمکعب برآورد می‌شود. بنابراین، سهم این بخش از کل تولید گاز حدود ۲.۳ درصد است و مصرف سی‌ان‌جی به‌تنهایی نقش تعیین‌کننده‌ای در ناترازی گاز ندارد. قطع این سوخت، مردم را به سمت مصرف بیشتر بنزین سوق می‌دهد و می‌تواند هزینه‌های تأمین و واردات بنزین را افزایش دهد. در واقع، محدودیت سی‌ان‌جی ممکن است به‌جای حل ناترازی انرژی، مشکل را از بخش گاز به بخش بنزین منتقل کند.

احسان جان‌محمدی، با اشاره به افزایش مصرف سی‌ان‌جی در کشور اظهار کرد: مصرف روزانه این سوخت از حدود ۱۴.۸ میلیون مترمکعب تا ۱۵ شهریور، با اجرای سیاست‌های قیمتی دولت و اعمال محدودیت‌های کارت سوخت در برخی استان‌ها، به حدود ۱۸.۵ میلیون مترمکعب رسیده است. به این ترتیب، طی حدود یک ماه، روزانه نزدیک به ۳.۷ میلیون مترمکعب به مصرف سی‌ان‌جی افزوده شده است.

به گفته وی، این میزان افزایش مصرف معادل جایگزینی حدود ۳.۵ میلیون لیتر بنزین در روز است. متوسط رشد مصرف سی‌ان‌جی در کشور حدود ۱۵ درصد بوده و در برخی استان‌ها به ۸۰ درصد نیز رسیده است؛ آماري که از ظرفیت افزایش استفاده از این سوخت در صورت فراهم بودن صرفه اقتصادی و دسترسی مناسب حکایت دارد. جان‌محمدی تأکید کرد: برای تداوم این روند، حمایت از خودروهای دوگانه‌سوز و جایگاه‌داران ضروری است. همچنین می‌توان با استفاده بهتر از زیرساخت‌های موجود، بدون نیاز به سرمایه‌گذاری سنگین برای احداث جایگاه‌های جدید، مصرف سی‌ان‌جی را افزایش داد.

سهم سی‌ان‌جی از گاز کشور حدود ۲.۳ درصد است

رئیس انجمن صنفی سی‌ان‌جی کشور درباره احتمال قطع گاز جایگاه‌ها در زمستان گفت: مصرف روزانه سی‌ان‌جی حدود ۱۸.۵

معاون مدیرعامل بانک ملت در امور تحول دیجیتال در گفت‌وگو با تازه‌های اقتصاد:

معماری فناوری اطلاعات بانک‌ها بازنگری شود

تحول دیجیتال در بانک‌ها فراتر از توسعه خدمات غیرحضوری و استفاده از فناوری‌های جدید است و به بازنگری در معماری فناوری اطلاعات، مدیریت ریسک و شیوه اداره کسب‌وکار نیاز دارد. در این میان، پادشکنندگی دیجیتال به‌عنوان رویکردی برای یادگیری از اختلال‌ها و تقویت توان بانک در مواجهه با بحران‌ها اهمیت پیدا می‌کند.

مصطفی امینی، معاون مدیرعامل بانک ملت در امور تحول دیجیتال در رابطه با الزامات تحول دیجیتال پادشکننده در نظام بانکی و نقش مدرن‌سازی فناوری اطلاعات به خبرنگار تازه‌های اقتصاد گفت: تحول دیجیتال بانک را نمی‌توان به توسعه یک همراه بانک جدید، غیرحضوری کردن چند فرایند، استفاده از هوش مصنوعی یا راه‌اندازی بانکداری باز تقلیل داد. تحول دیجیتال واقعی زمانی رخ می‌دهد که مدل کسب‌وکار، تجربه مشتری، فرآیندها، داده، فناوری اطلاعات، امنیت، سبک رهبری و شیوه اداره بنگاه اقتصادی به‌صورت هم‌زمان تغییر کنند.

وی افزود: یکی از ریسک‌های رایج آن است که حجم کاهش اصطکاک‌های فرایندی بانک در سفر مشتری و سرعت توسعه محصولات و کسب‌وکارهای دیجیتال از سرعت مدرن‌سازی فناوری اطلاعات بیشتر شود. در این وضعیت، بانک در سطح تجربه مشتری مدرن به نظر می‌رسد، اما زیر این ظاهر جدید و زیبا همچنان به سامانه‌های قدیمی متکی است. امینی با بیان اینکه مدرن‌سازی فناوری اطلاعات باید یکی از ارکان اصلی تحول دیجیتال بانک باشد، گفت: نوسازی سامانه‌های بنیادین، معماری، ماژولار، معماری مدرن داده، رایانش ابری متناسب با الزامات بانکی، مشاهده‌پذیری سرتاسری رویدادهای سامانه‌ها، هوش مصنوعی، معماری اعتماد صفر و بازطراحی سازگارهای تداوم خدمت باید در یک نقشه راه واحد دیده شوند.

تحول دیجیتال؛ فرصت یا شکنندگی بیشتر؟

معاون مدیرعامل بانک ملت در امور تحول دیجیتال گفت: هرچه بانک دیجیتال‌تر می‌شود، تعداد کانال‌ها، شرکای فناوری، مدل‌های هوش مصنوعی، جریان‌های داده و وابستگی‌های بیرونی آن افزایش می‌یابد. بنابراین همان فناوری‌هایی که نوآوری و مقیاس‌پذیری ایجاد می‌کنند، حال آیا می‌تواند هم‌زمان با افزایش سرعت و اتصال، پایداری و اعتمادپذیری خود را نیز افزایش دهد؟

وی افزود: اینجاست که مفهوم «پادشکنندگی دیجیتال» اهمیت پیدا می‌کند. در تاب‌آوری سایبری، بانک تلاش می‌کند اختلال را تحمل کند، خود را با شرایط جدید تطبیق دهد و عملیات حیاتی را بازیابی کند. پادشکنندگی دیجیتال یک گام فراتر می‌رود؛ بانک فقط از بحران جان سالم به در نمی‌برد، بلکه از هر اختلال برای اصلاح معماری خود استفاده می‌کند. امینی با اشاره به هشت رکن تحول دیجیتال پادشکننده در بانک گفت: یکی از این ارکان، حکمرانی دیجیتال و مدیریت ریسک و اعتماد دیجیتال است. پادشکنندگی دیجیتال از مرکز عملیات امنیت آغاز نمی‌شود، بلکه از هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد آغاز می‌شود. تعیین مالکیت ریسک و اعتماد دیجیتال‌پایه نخست این معماری است.

وی افزود: معماری مدرن فناوری اطلاعات و کاهش نقاط شکننده، یکی دیگر از این ارکان است. سامانه‌های قدیمی، وابستگی‌های ناشناخته و نقاط اصلی شکست، دشمن پادشکنندگی هستند. معماری ماژولار، افزونگی، جداسازی

تبدیل هوش مصنوعی به بخشی از بانک دیجیتال

نقش هوش مصنوعی در تحول دیجیتال صرفاً شخصی‌سازی خدمات یا اعتبارسنجی نیست. هوش مصنوعی باید در فرانت، میدل و بک‌اند بانک حضور داشته باشد؛ در فرانت برای شناخت مشتری و شخصی‌سازی؛ در میدل برای ریسک، تقلب، تصمیم‌گیری و قیمت‌گذاری و در بک‌اند برای امنیت، مدیریت ظرفیت، پیش‌بینی خرابی و بهینه‌سازی عملیات. به این ترتیب، هوش مصنوعی به بخشی از «سیستم عصبی» بانک دیجیتال تبدیل می‌شود.

بلاکچین نیز در بانک آینده نباید صرفاً با رمزارز شناخته شود. در بانکداری باز، خدمات مالی تعبیه‌شده، توکنی‌سازی دارایی، زنجیره تامین و اکوسیستم‌های چندبازگویی، نیاز به اعتماد دیجیتال قابل اثبات افزایش می‌یابد.

تجاری می‌توانند بخشی از عملیات حیاتی بانک شوند. امینی یادگیری مستمر از بحران را از دیگر ارکان تحول دیجیتال پادشکننده دانست و افزود: از منظر مدیریت استراتژیک، یکی از منابع فرصت، تهدید است. از این منظر، یادگیری مستمر از بحران، تاب‌آوری سایبری را به پادشکنندگی دیجیتال نزدیک می‌کند.

بانک یادگیرنده و پادشکننده

وی افزود: معاون مدیرعامل بانک ملت در امور تحول دیجیتال تأکید کرد: تحول دیجیتال موفق را نباید فقط با تعداد کاربران اپلیکیشن، تعداد درگاه‌های ارتباطی نرم‌افزارها یا تعداد محصولات دیجیتال سنجید. بانک واقعا متحول‌شده بانکی است که دیجیتال‌تر می‌شود اما شکننده‌تر نمی‌شود؛ متصل‌تر می‌شود اما کنترل خود را از دست نمی‌دهد.

امینی بیان کرد: از این منظر، مدرن‌سازی فناوری اطلاعات زیربنای تحول دیجیتال است؛ هوش مصنوعی ظرفیت یادگیری و انطباق را افزایش می‌دهد؛ فناوری‌هایی مانند بلاکچین در موارد مناسب بخشی از معماری اعتماد را تقویت می‌کنند؛ و پادشکنندگی دیجیتال تضمین می‌کند که افزایش سرعت، مقیاس و اتصال، بانک را به سازمانی شکننده تبدیل نکند. وی گفت: شاید یکی از مهم‌ترین شاخص‌های بلوغ بانک دیجیتال آینده دیگر این نباشد که «چقدر فناوری دارد»، بلکه این باشد که بانک در برابر تغییر، شوک و بحران چقدر سریع می‌آموزد، چقدر هوشمندانه تطبیق پیدا می‌کند و آیا پس از هر رخداد می‌تواند نسخه‌ای قوی‌تر از خود بسازد یا نه. بانک دیجیتال آینده فقط نباید در برابر بحران دوام بیاورد؛ باید از بحران یاد بگیرد و پس از آن قوی‌تر شود.

دامنه‌های خطا، یادگیری از الگوهای رخدادها، بازیابی خودکار و کاهش تمرکزهای پری‌ریسک باید بخشی از مدرن‌سازی فناوری اطلاعات باشند.

امینی با اشاره به مشاهده‌پذیری و شناخت وابستگی‌ها بیان کرد: بانک باید بداند هر خدمت حیاتی به کدام سامانه، داده، شبکه، مرکز داده، نیروی انسانی و تامین‌کننده وابسته است. بدون این نقشه، مدیریت بحران بیشتر واکنشی است تا هوشمند.

وی پدافند سایبری و کشف تهدید هوشمند مبتنی بر هوش مصنوعی را از دیگر ارکان تحول دیجیتال پادشکننده دانست و گفت: هوش مصنوعی می‌تواند مغز یادگیرنده پادشکنندگی دیجیتال باشد. تشخیص ناهنجاری، کشف تقلب، اولویت‌بندی هشدارها، تحلیل رفتار مهاجم، پیش‌بینی خرابی و تحلیل علت ریشه‌ای از مهم‌ترین کاربردهای آن در امنیت فناوری اطلاعات و عملیات داده هستند.

وی با اشاره به تمامیت داده، اعتماد و قابلیت رهگیری افزود: تحول دیجیتال با تبادل گسترده‌تر داده و تعامل بیشتر میان بانک، فین‌تک و شریک تجاری همراه است. امینی پاسخ تطبیقی و بازیابی سریع را از دیگر ارکان این رویکرد برشمرد و بیان کرد: بانک پادشکننده می‌پذیرد که همه اختلال‌ها قابل پیشگیری نیستند. بنابراین، زمان کشف، زمان مهار، زمان بازیابی و میزان حفظ عملیات حیاتی در بحران، به شاخص‌های اصلی تبدیل می‌شوند.

وی با اشاره به پادشکنندگی اکوسیستم و زنجیره تامین فناوری اطلاعات گفت: بانک دیجیتال یک جزیره نیست. ارائه‌دهنده خدمات ابری، فین‌تک، شرکت فناوری اطلاعات بانک، شرکت پرداخت الکترونیک و سایر شرکای

ویدئو

سکوها ملک و خودرو فعال می‌شوند

معاون سیاست‌گذاری اقتصادی وزارت اقتصاد از آغاز فعالیت سکوهاهای برخط معاملات ملک و خودرو در آینده نزدیک خبر داد. مرتضی زمانیان، معاون سیاست‌گذاری اقتصادی وزارت اقتصاد، گفت: کاربرگ‌های مربوط به معاملات گران برخط ملک و خودرو و شیوه صدور مجوز فعالیت این سکوها در هیئت مقررات‌زدایی به تصویب رسیده است.

وی افزود: سالانه چند ده هزار پرونده و اختلاف قضایی در حوزه معاملات ملک و خودرو تشکیل می‌شود که یکی از دلایل آن، ناامن بودن این مبادلات است. زمانیان تأکید کرد: راه‌اندازی این سکوها با هدف افزایش امنیت معاملات، کاهش هزینه‌های مبادله و تسهیل فرایند خرید و فروش برای مردم انجام می‌شود.